

Дослідження фітобіоти

(II –й відкритий з'їзд фітобіологів Херсонщини, Херсон, 15 травня 2008 р.)

Продовжуючи традиції обміну думками щодо результатів досліджень рослинного світу в усіх його проявах з метою консолідації зусиль вчених різних галузей фітобіологічної науки та враховуючи ухвалу I-го відкритого з'їзду фітобіологів Херсонщини (2006 р.) про проведення з'їздів кожні два роки, у м. Херсоні 15 травня 2008 року на базі кафедри ботаніки Херсонського державного університету було проведено II-й з'їзд фітобіологів.

Організаторами з'їзду була кафедра ботаніки Херсонського державного університету, Херсонське відділення Українського ботанічного товариства, Херсонське відділення Всеукраїнської асоціації біологів рослин при підтримці Державного підприємства «Дослідне господарство «Новокаховське» Нікітського ботанічного саду – Національного наукового центру УААН, Біосферного заповідника «Асканія–Нова» ім. Ф.Е.Фальц–Фейна УААН та Херсонського відділення Українського товариства фізіологів рослин.

В роботі з'їзду взяли участь 32 науковці з різних установ Херсонщини – Херсонського державного університету, Біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е.Фальц-Фейна УААН, Державного підприємства «Дослідне господарство «Новокаховське» Нікітського ботанічного саду - Національного наукового центру УААН, Херсонського державного аграрного університету, Інституту землеробства південного регіону УААН (м. Херсон), Чорноморського біосферного заповідника, Херсонського Інституту Міжрегіональної академії управління персоналом, а також з інших областей України – Нікітського ботанічного саду-Національного наукового центру УААН, Інституту екології Карпат НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Миколаївського державного аграрного університету, Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, Луганського природного заповідника, Криворізького ботанічного саду НАН України, Південної дослідної станції Інституту сільськогосподарської мікробіології УААН (м. Сімферополь).

Основним напрямком роботи II-го з'їзду, як і I-го, були проблеми вивчення, охорони та раціонального використання фітобіоти.

Голова оргкомітету, завідувач кафедри ботаніки Херсонського державного університету, професор О.Є. Ходосовцев відзначив успішну роботу колективу викладачів кафедри та членів різних фітобіологічних товариств Херсонщини протягом останніх двох років, особливо з вивчення фітобіологічного та ландшафтного різноманіття вапнякових та лесових відслонень півдня України, а також їх природоохоронну діяльність. Він підкреслив, що започатковане два роки тому проведення з'їздів фітобіологів дало значний поштовх у розвитку науки, привернуло до себе увагу наукової спільноти країни та посилило наукові зв'язки як між науковцями Херсонщини, так і інших регіонів.

Вітаючи учасників з'їзду від імені ректорату університету та директорату Інституту природознавства, керівник Інституту природознавства Херсонського державного університету, професор С.В. Шмалей побажала успішної роботи та відзначила великі успіхи кафедри ботаніки університету у науковій діяльності.

Професор кафедри ботаніки М.Ф. Бойко у привітальному слові до учасників з'їзду наголосив на значній консолідуєчій ролі фітобіологічного форуму, який сприяє

інтенсифікації розвитку науки, оскільки при обміні та обговоренні результатів досліджень науковців різного профілю викристалізуються напрямки подальшої наукової роботи, та відзначив важливість видання кафедрою ботаніки Чорноморського ботанічного журналу та збірників наукових праць, у яких публікуються результати наукових досліджень не тільки науковців Херсонщини, а й усієї України та низки зарубіжних країн.

На пленарному засіданні були прочитані шість доповідей. О.Є. Ходосовцев, М.Ф. Бойко, І.І. Мойсеєнко, І.О. Пилипенко, Д.С. Мальчикова, З.В. Селюніна, Р.П. Мельник (м. Херсон) «Концепція створення національного природного парку «Олешківські піски». В доповіді подано результати проведених досліджень щодо розробки наукового обґрунтування створення на Козачелагерській та Чалбаській аренах заповідного об'єкта для охорони біоти Олешківських пісків. У доповіді В.В. Корженевського, А.Р. Нікіфорова (м. Ялта) «Природоохоронне законодавство та зелені насадження населених пунктів за участі рослин видів Червоної книги України» було вказано на законодавчі протиріччя між охороною червонокнижних видів рослин та їх використанням у озелененні населених пунктів та на необхідність змін у низці відповідних законів. Л.В. Свиденко, В.Д. Работягов (м. Нова Каховка) у доповіді «Підсумки інтродукції та селекції ефіроолійних та лікарських рослин у дослідному господарстві «Новокаховське» Нікітського ботанічного саду вказали на значні потенціальні можливості вирощування корисних рослин на землях Каховщини. Н.О. Гавриленко (сmt Асканія-Нова) у доповіді «Збереження видів української флори, занесених до охоронних списків, у дендропарку «Асканія-Нова» вказала на роль дендропарку як осередка збереження рідкісних видів. О.Ю. Уманець (м. Гола Пристань) у доповіді «Особливості антекологічної стратегії *Stipa capillata* L. в умовах пустельного степу Ягорлицького півострова» наголосила, що вивчення екології та біології степових видів є одним із ступенів пізнання функціонування степового біому. Великий інтерес та жваву дискусію як на засіданні, так і в кулуарах викликала доповідь В.В. Шаповала (сmt Асканія-Нова) «Принципи класифікації біоморф у контексті флористичної методології», у якій автор зробив спробу показати методологічні проблеми використання ієрархічної та лінійної класифікації біоморф у флористиці та наголосив, що критичний аналіз існуючих концепцій класифікацій біоморф (ієрархічної та лінійної) спонукає до їх синтетичної модифікації – синтезу лінійного (серіального) принципу з ієрархічним (субординантним).

На об'єднаному засіданні секцій «Фіторізноманіття» та «Біологія рослин» було заслухано такі доповіді.

Секція I. «Фіторізноманіття». У доповіді Н.А. Багрикової (м. Ялта) «Попередній продромус рослинності Кримського Присивашшя» подано продромус, що базується на принципах методу еколого-флористичної класифікації і складений на основі літературних даних та власних досліджень доповідача, які ще продовжуються. Питання охорони рідкісних видів судинних рослин та мохоподібних були підняті у доповідях М.Ф. Бойка (м. Херсон) «До вивчення мохоподібних запроєктованого Національного природного парку «Олешківські піски» (Херсонська область, Україна)» та М.Ф. Бойка (м. Херсон), І.І. Мойсієнка (м. Київ) «Попередній список рідкісних та зникаючих видів запроєктованого Національного природного парку «Олешківські піски». Дві доповіді були присвячені аналізу особливостей урбанofлор та їх фракцій, це доповіді Губарь Л.М. (м. Київ) «Екологічна структура урбанofлори Нетішина та Острога за стійкістю до урбанізації» та О.Г. Яворської (м. Київ) «Роль північноамериканських видів у формуванні адвентивної флори Київської міської агломерації». Н.Ю. Дрогобич (сmt Асканія-Нова) у доповіді «Захисному степу» Ф.Е. Фальц-Фейна – 110 років» зробила цікавий екскурс в історію створення заповідного об'єкта та особливостей функціонування степових ценозів на різних історичних етапах заповідання за 110 років

існування заповідного степу. Найбільше доповідей – 4 було присв'ячено результатам вивчення лишайників – О.В. Богдан (м. Херсон) «Еколого-ценотична характеристика лишайникових угруповань порядку *Alectorietales* Гірського Криму», Т.О. Бойко (м. Херсон) «Епіфітні лишайники природного заповідника «Сланецький степ», Наумович Г.О. (м. Херсон) «Лишайники Криворізького ботанічного саду», Ходосовцева Ю.А. (м. Херсон) «Частота трапляння епіфітних лишайників як показник їх біондикаторних властивостей».

Секція 2. «Біологія рослин». Питання щодо закономірностей обміну амінокислот під час росту та розвитку рослин були розглянуті у доповіді ветерана кафедри ботаніки Херсонського державного університету С.С. Венгер «Зв'язок між амінокислотним станом конуса наростання пагону пшениці». У доповіді О.І. Литвиненко (м. Херсон) «Поєднання модульності та унітарності у морфології раритетних видів рослин» зроблена спроба показати, що поєднання в структурі модульності та унітарності – це відображення звуження пристосувальної здатності у високоспеціалізованих, найбільш давніх з сучасних таксонів. У доповідях С.В. Клименко (м. Київ), О.А. Мельничук (м. Херсон) «Сортовий потенціал *Cornus mas* L. для адаптації культури в умовах Ботанічного саду ХДУ» та В.М. Дерев'янка (м. Нова Каховка) «*Diospyros kaki* L. в дельті Дунаю» було обґрунтовано можливість та необхідність розширення насаджень нових плодкових культур та їх форм на півдні України. Про можливість успішного вирощування 5 видів роду *Allium* доповів І.М. Марценюк (м. Миколаїв) у доповіді «Насіннева продуктивність та біологія проростання насіння видів роду *Allium* L. флори Північного Причорномор'я». А.Ф. Рубцов (сmt Асканія-Нова) у доповіді «До питання про відновлення та реконструкцію деревостанів старого ботанічного парку "Асканія-Нова" на сучасному етапі» підкреслив, що при реконструкції необхідно звернути увагу на зміну співвідношення основних ценозоутворюючих порід паркових деревостанів на користь дуба черешчатого, гледичії трьохколючкової, софори японської та ін., а також на урізноманітнення деревостанів рідкісними та малопоширеними екзотами та їх декоративними культиварами.

Після секційних засідань у холлі кафедри ботаніки відбулося обговорення стендових доповідей Ю.С. Литвиненко (сmt Асканія-Нова) «Колекція ґрунтопокривних рослин у дендрологічному парку «Асканія-Нова» та С.В. Дідович, С.Ф. Абдурашитов, О.Ю. Бутвін, Т.В. Горгулько (м. Сімферополь) «Оптимізація фосфорного живлення сої і нуту в умовах забезпечення симбіотрофним азотом».

Для учасників з'їзду були проведені екскурсії по лабораторіях кафедри ботаніки та Гербарію Херсонського державного університету (КНЕР), під час яких учасники ознайомилися з колекціями лишайників та ліхенофільних грибів, вищих рослин та мохоподібних. Учасники ознайомились також з роботою членів редколегії та технічних редакторів Чорноморського ботанічного журналу, які працюють на громадських засадах.

До початку з'їзду було видано збірник тез доповідей, який включає 60 публікацій 86 авторів.

З'їзд прийняв ухвалу, в якій відзначено актуальність піднятих питань та високий науковий рівень доповідей. Наступний відкритий з'їзд фітобіологів Херсонщини ухвалено провести у 2010 році.

М.Ф.Бойко